

ФІСКАЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ
ТА ФОРМУВАННЯ ЙОГО ПАРАДИГМFISCAL REGULATION OF THE STATE'S ECONOMY
AND THE FORMATION OF ITS PARADIGM

У статті розглянуто фіскальне регулювання економіки держави на різних рівнях. Обґрунтовано, що на початковому рівні здійснюється дослідження чинників впливу на зміни в економічних процесах, узагальнюються результати дослідження і формуються ефективні варіанти зміни ситуації. Наступний рівень передбачає конкретне опрацювання і визначення податкових механізмів з метою дієвого наповнення доходної частини бюджету та бюджетних механізмів для ефективного розподілу фінансових ресурсів із видаткової частини бюджету. На третьому рівні відбувається практичне впровадження результатів напрацювань, що були досягнуті на перших двох рівнях. Здійснено аргументування застосування рефреймінгу компанії та фіскальних органів завдяки діджиталізації, що дасть змогу розширити масштабність їхньої діяльності через можливість роботи дистанційно у результаті зменшення впливу регіональної емансипації на розвиток цих бізнес-структур тощо. Підтверджено, що процеси глобалізації породжують фінансову глобалізацію, а звідси і фіскальну глобалізацію. Сутність її з полягає у встановленні правил формування доходної частини наднаціонального бюджету та спрямування коштів із такого бюджету, об'єктивного фіскального навантаження на державу, що є членами інтегрального союзу.

Ключові слова: фіскальне регулювання, податкові механізми, бюджетні механізми, доходи бюджетів, видатки бюджетів, рефреймінг, діджиталізація, парадигма.

В статье рассмотрено фискальное регулирование экономики государства на раз-

ных уровнях. Обосновано, что на начальном уровне осуществляется исследование факторов влияния на изменения в экономических процессах, обобщаются результаты исследования и формируются эффективные варианты изменения ситуации. Следующий уровень предполагает конкретную обработку и определение налоговых механизмов в целях эффективного наполнения доходной части бюджета и бюджетных механизмов для эффективного распределения финансовых ресурсов из расходной части бюджета. На третьем уровне происходит практическое внедрение результатов наработок, которые были достигнуты на первых двух уровнях. Осуществлено аргументированное применение рефрейминга компаний и фискальных органов благодаря диджитализации, что позволит расширить масштабность их деятельности из-за возможности работы дистанционно через уменьшение влияния региональной эмансипации на развитие этих бизнес-структур и тому подобное. Подтверждено, что процессы глобализации порождают финансовую глобализацию, а отсюда и фискальную глобализацию. Сущность ее заключается в установлении правил формирования доходной части наднационального бюджета и направления средств с такого бюджета, объективной фискальной нагрузки на государство, которые являются членами интегрального союза.

Ключевые слова: фискальное регулирование, налоговые механизмы, бюджетные механизмы, доходы бюджетов, расходы бюджетов, рефрейминг, диджитализация, парадигма.

УДК 336.02

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.48-78>

Луценко А.С.

аспірант кафедри фінансів,
обліку та оподаткування
ПВНЗ «Європейський університет»

Lutsenko Andrey

European University

The purpose of the article is to summarize the characteristics of the essence of fiscal regulation of the state economy by forming its paradigms. It is indicated that in the period of turbulent economy, the mechanisms and instruments of such regulation contribute to the formation of stability in society and a "softer" entry into the eurointegration processes. The following methods were applied to solve the tasks defined by the purpose of the article: monographic method is for investigation of individual phenomena and processes of fiscal regulation of the state economy at different levels; methods of analysis and synthesis are to highlight the components of effective implementation of digitization in fiscal bodies and business structures; historical and dialectical methods are for specifying the elements of fiscal regulation; monographic method is to study the basic features of new paradigms of fiscal regulation of the state economy. It is justified that designing of the concept of regulation of the state economy by fiscal mechanisms, instruments is based on: the results of the country's activities in terms of financial, tax, budgetary, etc. policies, on the principles of the tax and budgetary systems, on projected indicators, which are handled by the government in order to achieve stability in the economy and society and formation of measures to activate economic and social processes in the country. It is determined that at the initial level the factors of influence on changes in economic processes are being investigated, the results of the study are generalized and effective variants of the situation change are formed. The next level involves the specific elaboration and definition of fiscal mechanisms in order to effectively replenish the incoming side of the budget and the budgetary mechanisms for the efficient allocation of financial resources from the expenditure side of the budget. At the third level, there is a practical implementation of the results achieved at the first two levels. It has been proved that the fiscal authorities, in turn, through digitalization, will provide objective control over the payment of taxes and will allow to achieve many positive economic effects: increasing the economic growth of companies, accelerating the development of their businesses, increasing the efficiency of business processes in the country and ensuring transparency of fiscal operations. The practical value of the results obtained lies in the development of methodological and applied support for fiscal regulation of the state economy.

Key words: fiscal regulation, fiscal mechanisms, budgetary mechanisms, budget incomes, budget expenditures, reframing, digitalization, paradigm.

Постановка проблеми. Основною складовою частиною системи регулювання економіки держави виступає її фіскальне регулювання (податкове, бюджетне і зовнішньоекономічне). У період турбулентної економіки механізми та інструменти такого регулювання сприяють формуванню стабільності в суспільстві та більш «м'якому» входженню в євроінтеграційні процеси. Нині немає

єдиного підходу до забезпечення умов ефективного фіскального регулювання економіки держави, хоча вже сформувалося розуміння того, що останнє є необхідною умовою активізації підприємницької діяльності у країні та підвищення рівня добробуту населення. Сьогодні на рівень розвитку національної економіки впливає застосування та впровадження заходів із податкового

та бюджетного регулювання соціально-економічних процесів у суспільстві, тому вирішення цього питання потребує особливої уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням фіскальних аспектів регулювання економіки присвячені праці В. Андрущенко, В. Мельника, Н. Прокопенко, А. Тимошенка, В. Тропіної, В. Федосова та багатьох інших. Проте, зважаючи на стрімкість змін у розвитку економічних процесів як у світі, так і у державі, ця проблема потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення характеристики сутності фіскального регулювання економіки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Розглянемо регулювання економіки держави на різних рівнях. На рівні макроекономіки відбувається дослідження позитивних і негативних факторів впливу на зміни в економічних процесах, узагальнюються результати дослідження і розробляються варіанти зміни ситуації на краще. Схиляємося до думки, що це побудова концепції регулювання економіки держави фіскальними механізмами, інструментами, які ґрунтуються на результатах діяльності країни в частині фінансової, податкової, бюджетної тощо політики; на принципах податкової та бюджетної систем; на прогнозних показниках, які опрацьовує уряд із метою досягнення стабільності в економіці і суспільстві та формування заходів з активізації економічних і соціальних процесів у країні.

На наступному рівні відбувається більш конкретне опрацювання і визначення податкових механізмів з метою дієвого наповнення дохідної частини бюджету та бюджетних механізмів для ефективного розподілу фінансових ресурсів із видаткової частини бюджету. Поряд із цим приділяється увага розширенню зовнішньоекономічних процесів у країні завдяки їх фіскальному регулюванню, залученню інвесторів в економіку країни,

як внутрішніх, так і зовнішніх, та створення умов для заохочення до підприємницької діяльності. На третьому рівні відбувається практичне впровадження результатів напрацювань, що були досягнуті на перших двох рівнях. Варто зазначити, що, зважаючи на те, що нині у світі панують процеси фінансової турбулентності, які супроводжуються стрімкими змінами і вимагають від бізнес-структур, фіскальних органів швидкого реагування на ці виклики, вважаємо, що одним з інструментів «дизайнерського мислення» в цій ситуації (як підприємців, так і фіскалів) виступає рефреймінг, який учені представляють як «точку розвороту». Тобто коли окреслюється проблема, формулюється, потім її обмірковують і створюють прототип [1]. Однією зі складових частин створення продукту по-новому виступає діджиталізація. З метою створення конкурентних переваг підприємства повинні застосовувати digital-канали, що дасть можливість створити інноваційні продукти, особливо на ринку фінансових послуг. Імплементация таких підходів передбачає застосування Agile-методології в забезпеченні програмних розробок для просування продуктів на ринок [2]. Фіскальні органи, у свою чергу, за допомогою цифровізації забезпечать об'єктивний контроль за сплатою податків.

Цифровізація (діджиталізація) бізнес-осередків, фіскальних органів дозволяє досягти багатьох позитивних економічних ефектів: підвищення темпів економічного зростання компаній, пришвидшення розвитку їхнього бізнесу, зростання ефективності бізнес-процесів у країні і забезпечення прозорості фіскальних операцій.

Впровадження цифрових технологій у діяльність податкових і митних установ і у бізнес-середовище повинно ґрунтуватися на певних складниках (табл. 1).

Варто вказати і на ризики, з якими стикаються як компанії, так і фіскальні органи в епоху діджиталізації,

Таблиця 1

Складники ефективного впровадження діджиталізації у фіскальні органи і бізнес-структури

Складники впровадження діджиталізації	Сутність складників у впровадженні діджиталізації
Формування клієнтського сервісу (Customer Centricity)	Впровадження інструментів омніканальності, аналітики, варіативності, скорингу, адаптивності і прогнозування.
Розширення партнерства та здійснення колаборації (Partner Centricity)	Активізація розвитку компаній та просування своїх продуктів на ринку шляхом колаборацій та інтеграцій з іншими сервісами та партнерами, цифрове партнерство дає змогу вітчизняним компаніям вести свій бізнес по всьому світі. В частині фіскального регулювання – дотримання міжнародних податкових угод, податкової гармонізації та неформальної конвергенції податкових режимів (зближення податкових ставок, визначення податкової бази тощо) під час здійснення бюджетно-податкових реформ [3. с. 94].
Застосування інноваційних методів роботи з даними (Data Governance)	Використання інструментів у збиранні й обробці даних: Big Data, штучний інтелект, нейромережі з метою моделювання клієнтської поведінки, прогнозування попиту, формування переваги.
Впровадження інноваційних технологій (R & D)	Створення центрів інновацій (research & development) з метою пошуку і тестування нових напрямів розповсюдження продуктів і поряд із цим забезпечення гармонізації податкового законодавства.

Джерело: розроблено на основі результатів дослідження

такі як віруси, поштовий спам і фішингова пошта, трояни, DDoS-атаки і програми-вимагачі. Результати опитування, проведеного Cisco в межах Форуму «Інтуїтивна мережа» (2017 р.), свідчать, що ці атаки призводили до відмови систем (31% відповідей) та знищення даних (20%). Щодо основної перешкоди для забезпечення захисту від кіберзагроз респонденти вказали на бюджетні обмеження.

Підсумовуючи, зазначимо, що технології диджиталізації бізнесових структур і державних контролюючих органів сприяють рефреймінгу:

- в управлінні, маркетингу, підборі персоналу, в засобах комунікацій, обслуговуванні клієнтів тощо;
- у формуванні бізнес-ланцюгів: оптимізація та автоматизація бізнес-процесів та бізнес-ланцюгів;
- у розробленні бізнес-моделі: підходи до створення нових фінансових послуг, цінової політики, відносини з клієнтами і партнерами, використання креативних підходів до просування продукту компаній;
- у створенні бізнес-екосистеми: мережі партнерів та зацікавлених сторін, а також контекстні чинники, що впливають на бізнес, такі як регуляторні та економічні пріоритети та еволюція, нові екосистеми, будуються між компаніями з різним інформаційним та інноваційним фоном, завдяки яким дані та дієздатний інтелект стають інноваційними активами;
- у міждержавній фіскальній конвергенції, що сприяє зближенню положень національних податкових систем;
- в управлінні стратегічними активами: основна увага повинна приділятися нематеріальним активам, таким як інформація, компетенції та клієнти;
- в дизайні організації діяльності компанії та корпоративній культурі: гнучкість, адаптивність, клієнторієнтованість, ціннісний підхід, що досягається завдяки досягненню основних компетенцій у сфері діяльності, таких як цифрова зрілість, лідерство, зростання інтелектуального капіталу, креативності тощо.

Таким чином, рефреймінг компаній та фіскальних органів завдяки діджиталізації дозволить розширити масштабність їхньої діяльності через можливість роботи дистанційно, зменшення впливу регіональної емансипації на розвиток цих бізнес-структур тощо.

Кожен вище окреслений рівень регулювання передбачає визначення ставок оподаткування в граничних рівнях (від найменшої до найбільшої ставки), розроблення податкової та бюджетної структур, що включає перелік податків, зборів та відрахувань до бюджетів та фондів цільового призначення усіх рівнів, а також визначення їхньої частки у загальному обсязі надходжень до бюджетів чи виплат із бюджету, резервів бюджету та податкових пільг, преференцій тощо.

Розглянемо складники фіскального регулювання, починаючи з податкового регулювання.

Необхідно зазначити, що досить влучно охарактеризував наслідки податкового регулювання О. Холмс: «Податки – це наша плата за цивілізоване суспільство» [3, с. 23]. Це свідчить, що об'єктивне визначення податкового потенціалу, формування заходів із балансу податкової бази і наповненості бюджетів усіх рівнів для задоволення фінансування потреб соціальної сфери сприяє підвищенню рівня добробуту населення. Насамперед варто вказати, що, окрім визначення і формування податкового потенціалу, під час податкового регулювання насамперед визначається об'єкт оподаткування і суб'єкт оподаткування. Далі податковий потенціал «розкладається» на визначення обсягів загальних податків і зборів, тобто без окреслення обсягів цільового призначення акумульованих коштів. Потім розраховуються обсяги надходжень від спеціальних податків і зборів, що наповнюють спеціальні фонди бюджету, які виконують функцію цільового призначення. Після вищезазначених розрахунків здійснюється обчислення обсягів неподаткових надходжень – це дивіденди, прибуток, виручка від продажу державної власності та інвестицій; податкові штрафи, адміністративні збори; зовнішні кредити тощо.

Бюджетне регулювання полягає у розподілі фінансових ресурсів у вигляді видатків із бюджетів усіх рівнів, у формуванні міжбюджетних відносин і заходів зі зменшення бюджетного дефіциту та боргу держави. Окрім утримання установ уряду на всіх щаблях, функції бюджетного регулювання ще полягають у розподілі трансфертів, субсидій, дотацій та інвестицій держави. І остання складова частина бюджетного регулювання, як уже зазначалося, полягає у наповненні резервних фондів і кредитуванні з них комерційних, споживчих чи соціальних потреб, які можуть бути непередбачені у бюджеті.

До складу фіскального регулювання економіки держави поряд із податковим і бюджетним регулюванням можна віднести і сферу розроблення і практичного впровадження податкових і бюджетних механізмів ефективного розвитку держави чи нівелювання негативних наслідків зовнішніх та внутрішніх викликів сьогодення. Сюди можна віднести застосування стимулюючих і дестимулюючих чинників розвитку економічних процесів, коригування існуючих міжбюджетних відносин із метою підвищення рівня задоволення потреб суспільства та обсягів дефіциту бюджету і державного боргу.

Адаптуючи до предмета дослідження класичну школу податкового регулювання А. Файоля [4] (початок ХХ сторіччя) та певні пропозиції з удосконалення до вирішення цього питання сучасних дослідників [5, с. 37–38], вважаємо, що елементами фіскального регулювання економіки держави варто вважати: фіскальне прогнозування та планування, організацію впровадження заходів фіскального регулювання, розпорядження про застосування фіскальних механізмів в економіці

як держави, так і окремих галузей, аналіз і оцінка впровадження заходів фіскального регулювання, координація цих заходів на всіх рівнях державного управління, контроль за впровадженням визначених заходів фіскального регулювання на рівні держави, обласних структур влади та на місцевих рівнях, застосування заходів із коригування відхилень від запланованих результатів із фіскального регулювання економіки держави.

На погляд автора, на стадії прогнозування та планування фіскального регулювання економіки держави закладається підґрунтя для отримання бажаного ефекту від фіскального регулювання. На цій стадії визначається місце фіскального регулювання у загальній системі регулювання економіки держави. Окреслюються функції держави у фіскальному регулюванні її економіки, розробляються варіанти фіскальних механізмів і визначаються найоптимальніші з них, підбираються фіскальні інструменти для ефективного впровадження означених фіскальних механізмів.

Хоча при цьому не можна зменшувати значущість тих стадій фіскального регулювання економіки держави, на яких здійснюється організація заходів зі впровадження механізмів фіскального регулювання, розроблення розпоряджень з їх практичного впровадження, аналіз і оцінка результатів здійснення фіскального регулювання, виконання контрольних заходів з вирішення вищезначеного питання та коригування відхилення визначених показників фіскального регулювання на початковій стадії від фактичних показників під час впровадження намічених заходів із фіскального регулювання економіки держави.

Проте це дослідження не було би повним, якщо б ми не загострили увагу на фіскальному регулюванні зменшення впливу негативних чинників на економіку держави від глобалізаційних та євроінтеграційних процесів та використання зисків від цих процесів.

Поступи глобалізації набирають небаченої швидкості, змінюють наукові підходи до дослід-

ження процесу фіскального регулювання економіки держави в умовах інтернаціоналізації. Це також підштовхує до розроблення нових концепцій, нових напрямів наукового дослідження і формування нових парадигм.

Визначення парадигми трактується як сукупність стійких і загальнозначущих норм, теорій, методів⁶ а також схем наукової діяльності, які утворюють аналітичну єдність стосовно тлумачення теорій [6, с. 84]. Базові ознаки формування нових парадигм наведено в таблиці 2.

Якщо розглядати парадигму фіскального регулювання економіки держави в умовах глобалізації, то майже всі ознаки, що наведені в табл. 1, актуальні для побудови цієї парадигми.

Адаптуючи до предмета дослідження модель інтегральної парадигми наднаціонального бюджетного процесу, запропоновану Бояром [8, с. 59], пропонуємо концепцію інтегральної парадигми наднаціонального фіскального регулювання, що включає:

1. Парадигму наднаціональної фіскальної системи як механізму формування бюджету для функціонування інституціональної складової частини наднаціональної системи учасників організації (інтеграційне групування) та перерозподілу фінансових ресурсів між ними з метою перетворення цього групування у моногенне квазідержавне утворення [9].

2. Парадигму наднаціональної фіскальної системи регулювання як інструменту політики, як результату політичних торгів між представниками держав, членів угруповання у межах сформованих керівних органів затверджених правових актів союзу [10, с. 249].

3. Парадигму наднаціональної фіскальної системи регулювання як механізму регулювання соціально-економічних процесів за умови, що це вигідніше з економічного погляду, ніж якби це регулювання здійснювалося на національному чи субнаціональному рівні [11].

Висновки з проведеного дослідження. Розглянуто фіскальне регулювання економіки держави на різних рівнях та доведено, що на

Таблиця 2

Базові ознаки формування нових парадигм фіскального регулювання економіки держави

№ з/п	Сутність базових ознак нових парадигм
1.	Наявність передпарадигмального етапу, що передбачає існування різних напрямів і теоретичних концепцій, які мають на меті удосконалення наявної економічної системи
2.	Активізація розвитку негативних тенденцій в економічному житті суспільства, що позбавляє існуючу парадигму практичного змісту
3.	Наявність базових принципів, які ефективно спрацюють в інших економічних системах і дають змогу асиміляції механізмів і інструментів попередньої і нової парадигми
4.	Можливість вибору із кількох парадигм розвитку тієї, яка найкраще відбиватиме сутність та реальність розвитку системи, її адаптацію до сучасного середовища
5.	Порівняльність запропонованої локальної парадигми з глобальними; існування можливої оцінки міри узгодженості і компліментарності між ними, аналізу суперечностей у формуванні концептуальних основ
6.	Невідповідність між накопиченим емпіричним матеріалом і здатністю учених дати йому раціональне пояснення з позицій наявних теоретичних конструкцій

Джерело: узагальнено автором на основі [6, с. 85; 7, с. 40]

початковому рівні макроекономіки відбувається дослідження позитивних і негативних факторів впливу на зміни в економічних процесах, узагальнюються результати дослідження і розробляються варіанти зміни ситуації на краще. На наступному рівні відбувається більш конкретне опрацювання і визначення податкових механізмів з метою дієвого наповнення дохідної частини бюджету та бюджетних механізмів для ефективного розподілу фінансових ресурсів із видаткової частини бюджету. На третьому рівні відбувається практичне впровадження результатів напрацювань, що були досягнуті на перших двох рівнях.

Аргументовано, що рефреймінг компаній та фіскальних органів завдяки діджиталізації дозволить розширити масштабність їхньої діяльності через можливість роботи дистанційно, через зменшення впливу регіональної емансипації на розвиток цих бізнес-структур тощо.

Підтверджено, що процеси глобалізації породжують фінансову глобалізацію, а звідси і фіскальну глобалізацію. Сутність її з полягає у встановленні правил формування дохідної частини наднаціонального бюджету та правил спрямування коштів із такого бюджету, об'єктивне фіскальне навантаження на держави, що є членами інтегрального союзу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Б. Білл, Е. Дейв Дизайн-мислення. Спроектуй своє життя / пер. з англ. В. Глінка. Київ : Наш формат, 2019. 224 с.
2. В. Данчук, Д. Луцюк Специфіка впровадження Agile методології для проектів програмного забезпечення. *Вісник Національного транспортного університету*. 2011. № 24(2). С. 346–350.
3. Адамс Ч. Влияние налогов на становление цивилизации / пер. з англ. Столярова А. та ін. Москва ; Социум, Мысль, 2018. 639 с.
4. Файоль А. Учение об управлении : сборник / под ред. А.Н. Щербаня. Москва : Экономика, 1965. 154 с.
5. Тимошенко А. Фіскальна політика України в умовах євроінтеграції: теорія, методологія та практика : монографія. Київ : ПВНЗ «Європейський університет», 2018. 388 с.
6. Чужиков В.І. Глобальна регіональна істика: історія та сучасна методологія: монографія Київ: КНЕУ, 2008. 278 с.
7. Петренко Т.В. Трансформация экономической системы и эволюция парадигмы экономической науки. *Вестник Астраханского государственного технического университета. Серия: Экономика*. 2012. С. 40–45.
8. Бояр А.О. Трансформація бюджетної моделі ЄС в умовах глобальної фінансової турбулентності : монографія. Луцк : Вежа-Друк, 2014. 256 с.

9. Matilla M., Raunio T. Government Formation in the Nordic Countries : The Electoral Connection. *Scandinavian Political Studies*. 2002. Vol. 25 No. 3. P. 259–280.

10. Hix S. The Political System of the European Union (The European Union Series). Basingstoke : McMillan, 1999. 450 p.

11. Musgrave R.A. Approaches to a fiscal theory of political federalism. *Public Finances: Needs, Sources, and Utilization* / Eds. Buchanan M. Princeton University. 1961. P. 97–134.

REFERENCES:

1. B. Bill, E. Deiv (2019) Dyzain-myslennia. Sproektui svoje zhyttia / per. z anhl. V. Hlinka. [Design-minded. Correct your life]. Kiev: Our format. (in Ukrainian)
2. V. Danchuk, D. Lutsiuk (2011) Spetsyfika vprovadzhennia Agile metodolohii dlia proektiv prohramnoho zabezpechennia. [Specifics of Agile Methodology for Software Design Projects] *Visnyk Natsionalnoho transportnoho universytetu*, no. 24(2), pp. 346–350.
3. Adams Ch.(2018) Vlyianyie nalohov na stanovleniye tsyvylyzatsyy / per. z anhl. Stoliarova A. ta in. [The influence of taxes on the formation of civilization] Moscow : Society, Thought. (in Russian)
4. Faiol A. (1965) Uchenye ob upravlenyy : sbornyk / pod red. A.N. Shcherbania. [Doctrine of management]. Moscow : Economics. (in Russian)
5. Tymoshenko A. (2018) Fiskalna polityka Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: teoriia, metodolohiia ta praktyka [Fiscal Policy of Ukraine in the Context of European Integration: Theory, Methodology and Practice]. Kiev: European University. (in Ukrainian)
6. Chuzhykov V.I. (2008) Hlobalna rehionalna istyka: istoriia ta suchasna metodolohiia: monohrafiia. [Global regional identity: history and modern methodology]. Kyiv : National University of Economics. (in Ukrainian)
7. Petrenko T.V. (2012) Transformatsiia ekonomycheskoi systemy y evoliutsiia paradyhmy ekonomycheskoi nauky [The transformation of the economic system and the evolution of the paradigm of economic science] *Vesnyk Astrakhanskoho hosudarstvennoho tekhnicheskoho unyversyteta*. Economy Series, pp. 40–45.
8. Boiar A.O. (2014) Transformatsiia biudzhethnoi modeli YeS v umovakh hlobalnoi finansovoi turbulentsnosti [Transformation of the EU budget model in the context of global financial turbulence]. Lutsk Tower-Print. (in Ukrainian)
9. Matilla M., Raunio T. (2002) Government Formation in the Nordic Countries : The Electoral Connection. *Scandinavian Political Studies*. Vol. 25, no. 3, pp. 259–280.
10. Hix S. (1999) The Political System of the European Union (The European Union Series). Basingstoke : McMillan.
11. Musgrave R.A. (1961) Approaches to a fiscal theory of political federalism. *Public Finances: Needs, Sources, and Utilization* / Eds. Buchanan M. Princeton University, pp. 97–134.